



Hrvatska javnobilježnička komora



NOTARSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE



REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Projekt „CISUR – Krepitev pravosodnega sodelovanja pri implementaciji Uredbe o dedovanju na Hrvaškem in v Sloveniji“/„CISUR – Enhancing Judicial Cooperation on the Implementation of the Succession Regulation in Croatia and Slovenia“

Koordinator: Hrvatski pravni center (HR). Partnerji: Mirovni inštitut (SI), Ministrstvo za pravosodje Republike Hrvatske (HR), Hrvatska notarska zbornica (HR) in Notarska zbornica Slovenije (SI). Sodelovanje: Vrhovno sodišče Republike Hrvatske (HR).

PRIPOROČILA V ZVEZI Z UPORABO UREDBE O DEDOVANJU

Oktober 2019



Ta projekt sofinancirajo Program Evropske unije za pravosodje (2014-2020), Hrvatski pravni center, Mirovni inštitut, Ministrstvo za pravosodje Republike Hrvatske in Hrvatska notarska zbornica.
Za vsebino tega dokumenta je odgovoren izključno Hrvatski pravni center.

Copyright © 2019
Hrvaški pravni center

PRIPOROČILA V ZVEZI Z UPORABO UREDBE O DEDOVANJU

Priporočila so nastala v okviru projekta „CISUR – Krepitev pravosodnega sodelovanja pri implementaciji Uredbe o dedovanju na Hrvaškem in v Sloveniji“ (v nadaljnjem besedilu: projekt CISUR), financiranega iz Programa za pravosodje Evropske unije (2014–2020). Projekt CISUR bi naj pomagal pri implementaciji Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi Evropskega potrdila o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: Uredba št. 650/2012 o dedovanju; Uredba) na Hrvaškem in v Sloveniji, posledično tudi v drugih državah članicah Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU). Projekt izvaja Hrvaški pravni center v partnerstvu z Ministrstvom za pravosodje Republike Hrvaške, Hrvaško notarsko zbornico, Mirovnim inštitutom (organizacija civilne družbe iz Slovenije) in Notarsko zbornico Slovenije v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem Republike Hrvaške.

Priporočila sledijo strukturi raziskovalnih področij v okviru projekta CISUR oziroma strukturi same Uredbe in rezultatov raziskave ter so razdeljena v osem področij – 1) področje uporabe, 2) pristojnost, 3) pravo, ki se uporablja, 4) priznanje in izvršitev odločb o dedovanju, 5) sprejemljivost in izvršljivost javnih listin ter sodnih poravnav v dednih zadevah, 6) Evropsko potrdilo o dedovanju, 7) sodelovanje in izmenjava podatkov ter 8) izobraževanje.

I. PODROČJE UPORABE

1. Z Uredbo št. 650/2012 o dedovanju je sprejet širok osnutek pojma dedovanja. Uredba se uporablja za vsa civilnoppravna vprašanja glede dedovanja zapuščine po zapustniku, torej vse oblike prehoda premoženja, pravic in obveznosti zaradi smrti, ne glede na to, ali gre za prehod po volji zapustnika na podlagi razpolaganja za primer smrti ali za prehod z dedovanjem na podlagi zakona. V skladu z materialnim področjem uporabe Uredba ne opredeljuje izraza „čezmejni element“ pri dednoppravnih zadevah v smislu uporabe Uredbe, predvsem katere okoliščine bi pristojni organ države članice moral upoštevati.

Pri ocenjevanju „čezmejnega elementa“ pri dednoppravnih zadevah v smislu uporabe Uredbe bi bilo treba upoštevati vse okoliščine posameznega primera (zapustnika, zapuščino ...), predvsem pa dejstvo, ali se premoženje nahaja v drugi državi članici in/ali v tretji državi. Treba je omeniti, da Uredba navaja enotnost zapuščine, kar pomeni, da pravo, ki se uporablja, ureja

dedovanje v celoti, se pravi celotno zapuščino, ne glede na vrsto premoženja in državo, kje se premoženje nahaja, bodisi v državi članici ali tretji državi, in sicer z vidika pravne varnosti in izogibanja fragmentaciji dedovanja. Treba je dodati, da pravila Uredbe določajo, da organ, ki vodi postopek v večini primerov uporabi svoje pravo (*lex fori*).

2. Iz materialnega področja uporabe so izključena tudi vsa vprašanja glede javnega prava, in sicer davčne, carinske ali upravne zadeve. Nacionalna zakonodaja (*lex fori*) države članice določi obračun in plačilo davkov in drugih obveznosti javnopravne narave, ne glede na to, ali gre za davke, ki bi jih moral plačati zapustnik v trenutku smrti, ali kakršen koli davek na zapuščino, ki bi ga bilo treba plačati iz zapuščine ali bi ga morali plačati dediči. Nacionalno pravo tudi določi, ali sta prehod zapuščine na dediče v skladu z Uredbo ali vpis sprememb v ustrezne register odvisna od plačila davka.

Empirična raziskava v Sloveniji je pokazala, da so prakse v zvezi z obdavčitvijo dediščine, o kateri je v skladu z Uredbo odločal organ druge države članice, zelo različne. Sodelujoči v raziskavi so omenili primere, ko je bil vpis v zemljiško knjigo na podlagi Evropskega potrdila o dedovanju opravljen brez predhodne odločitve nacionalnega davčnega organa. V slovenskih predpisih bi bilo priporočljivo določiti postopke, ki bi zagotovili, da pred izvršitvijo odločb oziroma Evropskih potrdil o dedovanju, le-ta obravnavajo davčni organi.

3. Uredba se uporablja samo za dedovanje in ne za druga področja civilnega ter družinskega prava. Iz področja uporabe Uredbe izključena so vprašanja poslovne sposobnosti fizičnih oseb (razen posebne oblike te sposobnosti na področju dednega prava), obstoja zakonske zveze ali drugih družinskih razmerij ali razmerij, ki imajo primerljive učinke po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja. Če bi se v konkretnem primeru pri pristojnem organu države članice pojavilo katero od teh vprašanj, še zlasti v odnosu na prvi dedni red, bi jih pristojni organ reševal po pravilih o predhodnem vprašanju, pri čemer bi uporabil kolizijska pravila *lex fori*, če zadevna vprašanja še niso usklajena na območju EU:

– za določitev prava, ki se uporablja, za razvezo zakonske skupnosti glej Uredbo Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, SL EU, L 343, 29. 12. 2010;

– glede na pravo, ki se uporablja in vprašanja poslovne sposobnosti otrok oziroma omejitev v zastopanju nosilca starševske odgovornosti glej Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih

in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000, SL EU, L 338, 23. 12. 2003.

4. Uredba se ne uporablja za vprašanja premoženjskih razmerij med zakoncema in premoženjskimi razmerji, ki imajo po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja, primerljive učinke kot zakonska zveza. Pristojni organ na podlagi Uredbe bi moral upoštevati prenehanje premoženjskih razmerij med zakoncema ali podobnih premoženjskih razmerij zapustnika pri ugotavljanju njegove zapuščine in ustreznih dednih deležev. Vprašanja premoženjskih razmerij med zakoncema oziroma premoženjskih razmerij, ki imajo primerljive učinke kot zakonska zveza, bi se reševala kot predhodna vprašanja, in sicer po sprejetju Uredbe Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, SL EU, L 183, 8. 7. 2016, na podlagi kolizijskih pravil citirane Uredbe med državami članicami, ki sodelujejo v okrepljenem sodelovanju.

V skladu z Uredbo št. 2016/1103 o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ko je pred sodiščem države članice sprožen postopek v zadevi dedovanja po zakoncu na podlagi Uredbe št. 650/2012 o dedovanju, so sodišča te države pristojna za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, povezanih s to dedno zadevo. Notarji na Hrvaškem in sodišča v Sloveniji (oziroma drugi državi članici, ki je pristala na okrepljeno sodelovanje med državami članicami EU) bi morala v zadevah premoženjskopravnega razmerja med zakoncema upoštevati premoženje med zakoncema in pravico preživelega zakonca na ustrezen delež v zapuščinskih postopkih v skladu z Uredbo ter sklepom o dedovanju povečati dedni delež zakonca za določeni delež, ki izhaja iz skupnega premoženja, kar pa se seveda morajo strinjati vsi dediči.

5. Zahteve za vpis pravice na nepremičnini ali premičnini v register so izključene iz področja uporabe te uredbe. Pravo države članice (*lex fori*) v kateri se nahaja register je pristojno za določanje pristojnih organov in predpostavk ter postopkov vpisa. Vpis pravic v register, ki imajo na primer deklaratorni ali konstitutivni učinek, je izključen iz področja uporabe Uredbe. Posebej pri sprejemanju odločitev o dedovanju ali/in izdaji Evropskega potrdila o dedovanju je treba upoštevati predpostavke za vpis v ustrezni register, ki izhajajo iz prava države članice registra.

Uredba ne posega niti na omejeno število (*numerus clausus*) stvarnih pravic, ki jih pozna nacionalno pravo nekaterih držav članic. Državi članici ni treba priznati stvarne pravice na premoženju na njenem ozemlju, če njeno pravo takšne stvarne pravice ne pozna. Zato Uredba

predpisuje prilagoditev neznanih stvarnih pravic najbolj enakovredni stvarni pravici po pravu te druge države, da bi lahko upravičenci uživali pravice, ki so nastale ali so nanje prešle z dedovanjem. Če bi se v zadevi pojavila stvarna pravica, ki bi po svoji naravi in vsebini bila neznan pristojnemu organu, so informacije na voljo tudi na Evropskem portalu e-pravosodje (https://e-justice.europa.eu/content_adapting_rights_in_rem-486-hr.do).

6. Uredba se uporablja v vseh državah članicah z izjemo Danske, Združenega kraljestva in Irske. Uredba se uporablja za dedovanje po osebah, ki so umrle na ali po 17. avgustu 2015. Uredba posebej predpisuje primere izbire prava, ki se uporablja, in sicer za dedovanje in razpolaganje s premoženjem v primeru smrti pred 17. avgustom 2015.

II. PRISTOJNOST

7. Uredba upošteva, da so v posameznih državah članicah za dedne zadeve pristojni različni organi in pojmu „sodišče“ pripisuje širok pomen, ki ne obsega samo sodišč v pravnem pomenu besede, ampak tudi notarje ali registracijske pisarne, oziroma vse druge organe ter pravne strokovnjake, ki so pristojni v dednih zadevah, ki izvajajo sodno funkcijo ali delujejo na podlagi pooblastil, ki jih nanje prenese sodni organ, ali pod nadzorom sodnega organa, če ti drugi organi in pravni strokovnjaki zagotavljajo jamstva glede svoje nepristranskosti in pravice strank do zaslišanja ter so odločbe, ki jih izdajo, po pravu države članice, v kateri delujejo: (a) lahko predmet pritožbe, naslovljene na sodni organ, ali predmet ponovne preučitve s strani tega organa ter (b) imajo podobno veljavo in učinek kot odločba sodnega organa glede iste zadeve.

Ta Uredba bi morala vsem notarjem, ki so pristojni za obravnavanje dednih zadev v državah članicah, omogočiti izvajanje te pristojnosti. Veljavnost pravil o pristojnosti iz te Uredbe za notarje v določeni državi bi morala biti odvisna od tega, ali spadajo v opredelitev sodišča iz te uredbe. Kadar notarji izvajajo sodno funkcijo, zanje veljajo pravila o pristojnosti, odločbe, ki jih izdajo, pa bi morale biti v pravnem prometu v skladu z določbami o priznavanju, izvršljivosti in izvrševanju sodnih odločb. Kadar notarji ne izvajajo sodne funkcije, zanje ne veljajo pravila pristojnosti, javne listine, ki jih izdajo, pa bi morale biti v pravnem prometu v skladu z določbami o javnih listinah.

Seznam organov oziroma pravnih strokovnjakov, ki veljajo za „sodišče“ posameznih držav članic glej: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-sl.do?init=true.

8. Poleg določbe o splošni pristojnosti, Uredba predvideva pravilo o prorogaciji pristojnosti, subsidiarni pristojnosti ter določbo o *forum necessitatis*. Za preprečevanje izdajanja

nezdružljivih odločb v različnih državah članicah Uredba določa tudi trenutek, ki pomeni kdaj se je postopek pred sodiščem začel ter postopek v primeru dvojne litispendence.

Določbe o pristojnosti iz poglavja II. Uredbe bi se naj nanašale na vprašanje vodenja zapuščinskih postopkov s čezmejnimi elementom, kakor tudi na izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, ki v posameznih državah članicah niso nadomeščene z Evropskim potrdilom o dedovanju, treba pa je upoštevati tudi vprašanja pristojnosti za izdajanje samega Potrdila.

9. Uredba kot splošno pristojna za odločanje o celotnem dedovanju določa sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče. Pristojno sodišče bo v skladu z Uredbo odločalo v zapuščinskem postopku, tako glede premičnega kot tudi glede nepremičnega premoženja zapustnika, ne glede na to, kje se nahaja (v drugi državi članici ali tretji državi).

Navezna okoliščina za določanje splošne pristojnosti (ali prava, ki se uporablja za dedovanje v celoti) je običajno prebivališče, ki se v evropski zakonodaji pogosto uporablja, saj naj bi zagotavljala obstoj resnične povezave med posameznikom in državo, v kateri se izvaja pristojnost. Običajno prebivališče je nedoločen pravni pojem, ki sodiščem omogoča znaten prostor za diskrecijo pri odločanju. Organ, ki obravnava dedovanje, bi moral oceniti vse okoliščine življenja zapustnika v letih pred njegovo smrtjo in ob njegovi smrti, pri čemer bi moral upoštevati vsa pomembna dejstva, zlasti kako dolgo ter kako pogosto je zapustnik bival v zadevni državi, pa tudi pod kakšnimi pogoji in zakaj je tam bival. Pri določanju običajnega prebivališča posameznika je treba upoštevati na primer: družinski položaj in družinske vezi, trajanje in neprekinjenost prisotnosti v zadevni državi članici, zaposlitveni položaj (predvsem kraj, kjer se delo običajno opravlja), trajnost stanovanjskega položaja, država v kateri posameznik plačuje davke, razlogi za selitev, in seveda druga merila, ki izrazito kažejo na dejstva, povezana z bivanjem v določeni državi članici. Tako določeno običajno prebivališče bi moralo izkazovati posebej tesno in trdno povezavo z zadevno državo, upoštevajoč posebne cilje te Uredbe.

10. Pravila Uredbe so zasnovana tako, da bo organ, ki obravnava dedovanje, v večini primerov uporabil svoje pravo (*lex fori*). Ker pa ima v skladu z členom Uredbe zapustnik možnost, da za urejanje celotnega dedovanja izbere pravo države, katere državljan je bil, Uredba predvideva mehanizme tudi za takšne primere, in sicer na podlagi dogovora o izbiri sodišča ter možnosti da organ splošne (subsidiarne) pristojnosti zavrne svojo pristojnost iz razloga primernosti.

Dogovor o izbiri sodišča se lahko sklene po uvedbi dedovanja, lahko pa tudi pred uvedbo, če je zapustnik izbral merodajno pravo. Dogovor o izbiri sodišča je treba skleniti v pisni obliki, datirani in podpisani s strani zadevnih strank. Uredba določa, da so komunikacije po elektronskih medijih, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora, enakovredne pisni obliki. Vendar morajo tudi elektronske komunikacije izpolnjevati predpisano obliko oz. biti podpisane z elektronskim podpisom, da bi jih lahko upoštevali kot enakovredne. Navadna izmenjava e-sporočil ne zadostuje.

Če je zapustnik izbral pravo, ki se uporablja za dedovanje, sodišče, ki je začelo postopek na podlagi določbe o splošni (ali subsidiarni) pristojnosti:

- (a) na zahtevo ene od strank postopka **lahko** izreče za nepristojno, če „meni, da so sodišča države članice, katere pravo je bilo izbrano, primernejša za odločanje o dedovanju glede na dejanske okoliščine dedovanja, na primer glede na to, kje imajo stranke običajno prebivališče in kje se nahaja premoženje“. Gre za diskrecijo sodišča, ki omogoča prilagajanje okoliščinam posameznega primera (razlogi glede na namen);
- (b) **izreče za nepristojno**, če so se stranke v postopku dogovorile, da bodo pristojnost prenesle na sodišče ali sodišča države članice, katere pravo je bilo izbrano (sporazum o izbiri sodišča). V tem primeru gre za obligatorno zavrnitev pristojnosti v korist sodišč države članice, katere pravo je izbral zapustnik, če so se stranke dogovorile o izbiri sodišča te države članice.

Poleg dogovora o izbiri sodišča in možnosti, da splošno pristojno sodišče odkloni pristojnost iz razloga primernosti, organ, katerega pravo je zapustnik izbral kot pristojno, je pristojno za odločanje o dedovanju:

- (a) če so stranke postopka izrecno sprejele pristojnost sodišča, ki je začelo postopek; ali
- (b) se stranke v postopku, ki dogovora niso sklenile, spustijo v postopek, ne da bi ugovarjale pristojnosti sodišča (tiho sprejetje pristojnosti na podlagi spustitve v postopek).

11. Uredba predvideva tudi subsidiarno pristojnost sodišč držav članic, kadar običajno prebivališče zapustnika ob smrti ni v nobeni od držav članic, temveč v tretji državi. Za uveljavitev subsidiarne pristojnosti se mora zapuščina nahajati v državi članici.

Sodišča države članice v kateri se nahaja zapuščina lahko odločajo o dedovanju v celoti:

- (a) če je umrli imel državljanstvo te države članice v trenutku smrti; ali, če ni tako,

(b) je imel zapustnik prejšnje običajno prebivališče v navedeni državi članici, pod pogojem, da od spremembe običajnega prebivališča do začetka postopka pred sodiščem ni preteklo več kot pet let.

Citirane navezne okoliščine za uresničitev subsidiarne pristojnosti so našteve taksativno oziroma po pomembnosti: prednost imajo sodišča države članice, katere državljan je bil zapustnik ob smrti, šele če takšna navezna okoliščina ne obstaja, pridejo v poštev sodišča države članice prejšnjega običajnega prebivališča.

Če je subsidiarna pristojnost sodišč države članice vzpostavljena na podlagi teh naveznih okoliščin (državljanstva ali predhodnega običajnega prebivališča v državi članici), se uporabi za celotno dediščino in ne samo za dediščino, ki se nahaja v zadevni državi članici.

Če zapustnik ni bil državljan države članice ali ni imel predhodno običajnega prebivališča v državi članici, vendar se v državi članici nahaja premoženje zapuščine, subsidiarna pristojnost sodišča države članice se nanaša samo na tisto premoženje zapuščine, ki se nahaja v zadevni državi članici.

12. Treba upoštevati, da Uredba predpisuje tudi *forum necessitatis*, da bi preprečili primere odrekovanja sodnega varstva, tako da lahko sodišče države članice izjemoma odloča o dedovanju, ki je tesno povezano s tretjo državo. V skladu z Uredbo se to zgodi, če ni pristojno nobeno sodišče države članice v skladu z drugimi določbami Uredbe, če v tretji državi, s katero je zadeva tesno povezana, postopka ni mogoče začeti ali izvesti v razumnih okvirih ali če postopek tam ni mogoč. Zadeva mora biti v zadostni meri povezana z državo članico, v kateri je sodišče, ki je začelo postopek. To bi bilo v primeru, če bi zapustnik bil državljan ali imel predhodno običajno prebivališče v zadevni državi članici, vendar ne bi bilo mogoče uveljaviti (niti) subsidiarne pristojnosti, ker v zadevni državi članici nima zapuščine. *Forum necessitatis* se uporabi v izjemnih primerih – ko postopek absolutno ni mogoč (naravne katastrofe, epidemije, vojne ali oboroženi spopadi) ali pa gre za relativne okoliščine, ko postopka ni mogoče začeti ali izvesti v razumnih okvirih.

13. Eden izmed ciljev Uredbe je olajšanje položaja dedičev in volilojemnikov, ki ne živijo v državi članici, v kateri poteka postopek. Uredba jim omogoča, da v skladu s pravom, ki se uporablja za dedovanje, podajo različne izjave, npr. o sprejemu dediščine, volila ali nujnega deleža ali o odpovedi dediščini, volilu ali nujnemu deležu ali izjavo o omejitvi njihove odgovornosti za obveznosti, ki izhajajo iz zapuščine pred sodiščem njihovega običajnega

prebivališča. Sodišče mora sprejeti takšno izjavo, če pravni red te države članice omogoča dajanje takih izjav pred sodiščem.

14. Sodišča lahko uvedejočasne ukrepe na podlagi *lex fori*, vključno z ukrepi zavarovanja, ki jih predvideva pravo te države članice, tudi če so po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojna sodišča druge države članice.

III. PRAVO, KI SE UPORABLJA

15. V Uredbo je torej vključen dvojni vidik enotnosti zapuščine: uporaba enega prava, ne glede na naravo premoženja, ki sestavlja zapuščino in ne glede na lokacijo premoženja, hkrati pa tudi povezanost med pravom, ki ureja dedovanje, in sodiščem (oz. organom), ki je pristojno za odločanje o dedovanju. V skladu z Uredbo, ta enotnost sloni na običajnem prebivališču umrlega v času smrti. Na podlagi citirane določbe lahko sodišče na zahtevo ene od strank odloči, da ne bo odločalo o enem ali več delih tega premoženja, če je mogoče pričakovati, da njegova odločitev o tem premoženju ne bo priznana in, kjer je primerno, razglašena za izvršljivo v tej tretji državi. Treba je upoštevati, da se uporaba citiranega pravila o omejevanju postopka oziroma izvzemu premoženja, ki se nahaja v tretji državi, nanaša na predpisano predpostavko nezmožnosti priznanja in, po potrebi, izvršljivosti odločbe, ki je bila sprejeta v skladu z Uredbo, v zadevni tretji državi. Treba je omeniti, da načelo odločanja o celotni zapuščini v posameznih primerih ne bo obveljalo tudi v primeru, če se v skladu z Uredbo za dedovanje uporabi pravo tretje države, katerega kolizijska pravila v delu premoženja, ki tvori zapuščino, napotujejo na pravo druge države.

16. V skladu z načelom enotnosti zapuščine, pravo, ki je določeno v skladu z Uredbo ureja celotno dedovanje po osebi. Uredba določa vprašanja za katera se bo uporabljalo pravo na katero napotuje Uredba, vendar seznam ni taksativen in se lahko upoštevajo tudi druga pravna vprašanja, ki jih pravo, določeno v skladu z Uredbo, ureja.

Uredba ne postavlja v ospredje prava držav članic, saj se uporabi vsako pravo, na katerega napotujejo pravila Uredbe, ne glede na to, ali gre za pravo ene od držav članic ali pravo tretje države.

17. Zadnje običajno prebivališče je, tako kot glede določanja splošne pristojnosti, tudi v odnosu do določitve prava, ki se uporabi, splošna navezna okoliščina. Kot je bilo navedeno, pojem običajnega prebivališča v posameznem primeru organom dopušča precej diskrecije, v praksi pa je določitev običajnega prebivališča zapustnika lahko dokaj zapletena.

18. Uredba določa klavzulo, ki omogoča odstopanje od splošnega pravila, in jo je možno izjemoma uporabiti v posameznih primerih, kadar je bil zapustnik ob smrti „očitno tesneje povezan“ z državo, ki ni država, katere pravo bi se uporabljalo. V takšnih primerih je pravo, ki se uporablja za dedovanje, pravo te druge države.

Citirana določba med ostalim dopušča organu da uporabi tuje pravo s katerim je zapustnik tesneje povezan, hkrati pa ne posega v pristojnost, ki se nanaša na zadnje običajno prebivališče zapustnika.

Na podlagi odstopanja od splošnega pravila je imel evropski zakonodajalec v mislih situacije, ko se vsi z dedovanjem povezani elementi nahajajo v določeni državi (premoženje, zapustnikovi dediči, morda je imel zapustnik celo državljanstvo te države), hkrati s preteklim običajnim prebivališčem zapustnika, do zadnjega običajnega prebivališča pa je prišlo le nekoliko pred smrtjo. Hkrati opozarja, da se očitno najtesnejša povezava ne bi smela uporabljati vsakič, ko bi se določanje običajnega prebivališča zapustnika ob njegovi smrti izkazalo za težavno.

19. Zapustnik lahko izbere pravo države, katere državljanstvo ima v času izbire, ali ob smrti, ki bo urejalo njegovo celotno dedovanje (izbira prava, ki se bo uporabljalo). Če ima več državljanstev, lahko izbere pravo katere koli od držav, katerih državljanstvo ima v času izbire ali ob smrti. Avtonomija izbire je omejena na pravo države, katere državljan je zapustnik v času izbire ali ob smrti.

Zapustnik mora izbiro prava izrecno navesti v izjavi, ki je podana v obliki razpolaganja za primer smrti, oziroma mora izbira jasno in nedvomno izhajati iz določil takšnega razpolaganja. Po pravu, ki ga izbere zapustnik, se presoja materialna veljavnost listine. Sprememba ali preklic izbire prava izpolnjuje zahteve glede oblike spremembe ali preklica razpolaganja za primer smrti.

Zapustnik lahko izbere le eno pravo, to pa potem ureja celotno dedovanje po njem in z njim povezana vprašanja, vključno s tem, kdo so dediči in upravičenci do nujnega deleža. Z izbiro je izključena tudi vsakršna možnost za uporabo prava države, v kateri je imel zadnje običajno prebivališče (splošno pravilo). Tudi v primeru izbire prava velja načelo univerzalne uporabe v skladu s katerim lahko zapustnik, ki je državljan tretje države, izbere pravo te države.

Izbira prava lahko privede do disociacije med pristojnostjo in pravom, ki se uporabi. Zato vsebuje vrsto mehanizmov, ki bi se uporabili v primerih, ko bi zapustnik izbral pravo

države članice, katere državljan je bil (glej *supra ad 10.*). Kadar zapustnik izbere pravo tretje države, povezava prava in pristojnosti ni možna, saj Uredba ne more vplivati na mednarodno pristojnost tretjih držav.

Treba je dvigniti zavest prebivalcev EU o možnosti, da vnaprej uredijo dedovanje, med ostalim tudi prava, ki se naj uporabi.

20. Zaradi zagotavljanja pravne varnosti oseb, ki imajo željo vnaprej urediti svoje dedovanje, Uredba določa posebna pravila v zvezi z dopustnostjo in materialno veljavnostjo razpolaganj za primer smrti. Da bi se dedne pravice, pridobljene z dedno pogodbo, laže priznale v državah članicah, Uredba tudi določa, katero pravo bi morale urejati dopustnost takšnih dogovorov, njihovo materialno veljavnost in njihove zavezujoče učinke za stranke, vključno s pogoji njene razveze. Dopustnost in uveljavljanje dedne pogodbe se namreč razlikuje med državami članicami.

IV. PRIZNANJE IN IZVRŠLJIVOST ODLOČBE O DEDOVANJU

21. Uredba ureja poenostavljeni postopek za eksekvaturu in razlikuje med priznavanjem in izvrševanjem odločbe o dedovanju. Odločba o dedovanju, sprejeta v eni državi članici, se prizna v drugi državi članici brez izvedbe kakršnega koli posebnega postopka.

Kot „odločbo“ Uredba šteje vsako odločbo o dedovanju, ki jo je izdalo sodišče države članice, ne glede na to, kako je odločba poimenovana in ali je bila sprejeta v pravnem ali nepravdnem postopku, vključno s sklepom sodnega uradnika o odmeri stroškov sodnega postopka. Prvič, odločitev mora biti sprejeta v zvezi z (materialnim) področjem uporabe Uredbe. Drugič, odločitev mora biti sprejeta s strani „sodišča“ države članice. Države članice vključujejo vse države članice Evropske unije, razen Danske, Združenega kraljestva in Irske. O pojmu „sodišče“ v okviru uporabe Uredbe glej *supra ad 7.*

22. Odločba o dedovanju se ne prizna, če obstaja kakršen koli razlog za zavrnitev priznanja, kot je določeno v določbah člena 40 Uredbe o dedovanju:

- (a) če je priznanje odločbe v očitnem nasprotju z javnim redom (*ordre public*) v državi članici, v kateri se zahteva priznanje:

Čeprav se pojem javnega reda oziroma vrednot, ki jih zajema, razlikuje od države članice do države članice, bi ta vključeval skupno osnovo za temeljne človekove pravice in načela evropskega prava, ki jih vsebuje Listina Evropske unije o temeljnih pravicah. Po drugi strani je treba opozoriti, da je prepovedano preverjati glede vsebine odločbo, ki je sprejeta v (drugi) državi članici, tudi takrat kadar se njen izrek bistveno razlikuje od tistega, ki bi bil v skladu s pravom države članice priznanja ali sprejemanja. Sodišče EU je izrecno obdržalo možnost nadzora nad mejami uporabe mehanizma javnega reda s strani držav članic (čeprav je lahko vprašljivo, do kakšne mere lahko sodišče nadzoruje uporabo tega mehanizma).

- (b) če je bila odločba izdana v odsotnosti tožene stranke, in toženi stranki, ki se ni spustila v postopek, ni bilo vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno in na primeren način, da bi lahko pripravila obrambo, razen če tožena stranka ni začela postopka za izpodbijanje odločbe, ko je imela to možnost:

Upoštevajoč zlasti „odsotnost tožene stranke“ kot razlog za zavrnitev priznanja, je treba opozoriti, da so razlogi za zavrnitev priznanja, in tudi postopka za razglasitev izvršljivosti koncipirani z vidika pravnega postopka oz. spora, oziroma brez upoštevanja dejstva, da gre v primeru dednega postopka za nepravdni postopek v katerem običajno sodeluje več strank. Namesto o „toženi stranki“ bi bilo bolj pravilno govoriti o „zainteresirani stranki“.

- (c) če odločba ni združljiva z odločbo, ki je bila sprejeta v okviru spora med istima strankama v državi članici, v kateri se zahteva priznanje:

Uredba vsebuje določbe o „nezdružljivosti odločb“ kot razlogu za zavrnitev priznanja, ki se zgleduje po načelu *res iudicata*. Pojem „nezdružljive odločbe“ je treba razlagati v luči prakse Sodišča EU, kot odločbe, ki zajemajo pravne posledice, ki se medsebojno izključujejo. Ob upoštevanju člena 17 Uredbe o načelu litispence, oziroma obveznosti začasne prekinitve postopka *ex officio* dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča države članice, ki je prvo začelo postopek, je zelo majhna verjetnost obstoja dveh (nezdružljivih) odločb držav članic med istimi strankami. Če bi se to vendarle zgodilo, Uredba določa prednost odločbe o dedovanju države članice priznanja, ne glede na to, ali je bila ta odločba sprejeta pred odločitvijo druge države članice, katere priznanje se zahteva.

- (d) če odločba ni združljiva s predhodno odločbo, sprejeto v drugi državi članici, ali v tretji državi v postopku glede istega zahtevka med istima strankama, in sicer, pod pogojem,

da predhodna odločba izpolnjuje predpisane pogoje za priznanje v državi članici, v kateri se zahteva priznanje:

V takem primeru „nezdružljivosti“ dveh odločb gre se za to, da je odločba, katere priznanje se zahteva, nezdružljiva s predhodno sprejeto odločbo v drugi državi članici (ne tisti, v kateri se zahteva priznanje) ali v tretji državi, in vključuje isti predmet in iste stranke. V tem primeru Uredba o dedovanju uporablja načelo prednosti prejšnje odločbe, če ta prejšnja odločba izpolnjuje predpisane pogoje za priznanje v državi članici, v kateri se zahteva priznanje. Ni torej nujno, da je tudi ta predhodna odločba (že) priznana v državi članici, v kateri se zahteva priznanje

Sodišče po uradni dolžnosti ne skrbi za navedene razloge za zavrnitev priznanja odločbe o dedovanju. Drugi razlogi, kot je pristojnost sodišča države izvora odločbe, se ne upoštevajo.

23. Odločba, sprejeta v državi članici in izvršljiva v tej državi članici, je izvršljiva tudi v drugi državi članici, če je na zahtevo ene od zainteresiranih strank v drugi državi članici razglašena za izvršljivo. Treba je opozoriti, da Uredba o dedovanju vsebuje zahtevo po izvršljivosti odločbe o dedovanju, ne pa zahtevo po pravnomočnosti (*final*). Postopek razglasitve izvršljivosti odločbe o dedovanju ureja pravo države članice izvršitve.

24. Zahtevi za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju mora biti priložena kopija odločbe, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za potrditev njene verodostojnosti, in potrdilo, ki ga je izdalo sodišče ali pristojni organ države članice izvora na obrazcu, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014. Če sodišče ali pristojni organ tako zahteva, se priloži prevod teh listin, ki ga mora opraviti oseba, ki je pooblaščen za prevajanje v eni od držav članic. Poleg tega je predložitev potrdila na evropskem obrazcu neobvezna. Če odločitev o dedovanja na obrazcu, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014 ni bila predložena, lahko pristojno sodišče ali pristojni organ določi rok za njegovo predložitev ali sprejme enakovredne pisne dokaze ali, če meni, da razpolaga z zadostnimi podatki, stranko oprosti predložitve.

25. Odločba o dedovanju se razglasi za izvršljivo brez odlašanja, takoj po izpolnitvi formalnosti, predpisanih z Uredbo. Prvi del postopka je torej nekontradiktoren. V tem postopku razglasitve izvršljivosti odločbe se ne preverijo razlogi za zavrnitev priznanja, prav tako stranka, zoper katero se zahteva izvršitev odločbe, v tej fazi postopka nima možnosti dajati kakršnih koli ugovorov ali izjav. Vlagatelj zahteve je nemudoma obveščen o odločbi o vlogi za razglasitev izvršljivosti v skladu s postopkom, predpisanim po pravu države članice izvršitve. Odločba o izvršljivosti se vroči stranki, zoper katero se zahteva izvršitev, skupaj z priloženo odločbo o

dedovanju, če ji ta ni bila vročena že prej. Na tej stopnji proces razglasitve izvršljivosti postane kontradiktoren. Potem ko se strankam izda odločba o razglasitvi izvršljivosti odločbe, se lahko vsaka stranka zoper to odločbo pritoži. Pritožba se obravnava po pravilih kontradiktornega postopka.

V. SPREJEMANJE IN IZVRŠEVANJE JAVNIH LISTIN IN SODNIH PORAVNAV V ZAPUŠČINSKIH ZADEVAH

26. Posebna vrednost Uredbe je v njenih določbah o izenačevanju javnih listin (kot so, npr. pogodba med strankama o delitvi zapuščine, oporoka in pogodba o dedovanju, izjava o sprejemu ali opustitvi dediščine) sestavljenih v drugi državi članici, z javnimi listinami države članice foruma.

Uredba vsebuje avtonomno opredelitev pojma javne listine: „javna listina” pomeni listino v dedni zadevi, ki je bila uradno sestavljena ali overjena kot javna listina v državi članici in katere avtentičnost se nanaša na podpis in vsebino javne listine, ter, ki jo je ugotovil državni organ ali drug organ, ki ga je za ta namen pooblastila država članica izvora. Avtentičnost javne listine se ne sme zamenjevati z materialno veljavnostjo akta kot pravnega posla.

27. Javna listina, sestavljena v eni državi članici, ima enako dokazno moč v drugi državi članici, kot jo ima v državi članici izvora, ali učinek, ki je temu najbližji, pod pogojem, da to ni v očitnem nasprotju z javnim redom države članice, v kateri se zahteva sprejemanje te listine. Tako v skladu s hrvaško zakonodajo listina, ki jo v predpisani obliki izda državni organ v mejah svoje pristojnosti, in listina, ki jo izda v taki obliki samoupravna lokalna skupnost, družba ter druga organizacija ali posameznik pri izvrševanju javnega pooblastila, ki ji je poverjeno z zakonom (javna listina), dokazujeta resničnost tistega, kar se v njiju potrjuje ali določa. Pri tem je dovoljeno dokazovati, da so v javni listini dejstva neresnično ugotovljena ali da je sama listina nepravilno sestavljena. Opisana dokazna moč javne listine se v skladu z Uredbo razteza na druge države članice. Oseba, ki želi uporabljati javno listino v drugi državi članici, lahko zaprosi organ, ki je sestavil javno listino v državi članici izvora, naj izpolni obrazec, ki opisuje dokazno moč, ki jo javna listina ima v državi članici izvora in, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014.

Pri ugotavljanju dokazne moči javne listine v drugi državi članici je treba upoštevati naravo in obseg dokazne moči te javne listine v državi članici izvora. Če pravo države članice izvora določa dokazno moč javne listine, ki ni v skladu z zakonodajo države članice sprejema,

in glede na to, da se v Uredbi alternativno napotuje na „najbolj primerljiv učinek“, ki ga lahko ima ta dokument v državi članici izvora, je potrebno ugotoviti, da se listini ne more priznati večja dokazna moč od tiste, ki jo določa zakonodaja države članice, v kateri se zahteva njeno sprejetje.

28. Verodostojnost javne listine se lahko izpodbija samo pred sodišči države članice izvora v skladu s pravom te države. Pri tem je pojem „verodostojnost“ samostojen pojem, ki zajema elemente, kot so pristnost listine, zahteve glede obličnosti za listino, pooblastila organa, ki sestavi listino, in postopek, po katerem se listina sestavi. Prav tako bi ta pojem vključeval tudi dejanske elemente, ki jih je v listino zabeležil zadevni organ, kot je dejstvo, da sta se navedeni stranki določenega dne sestali v prisotnosti tega organa in dali navedene izjave. Javna listina, ki se izpodbija v državi članici izvora, v drugi državi članici nima dokazne moči, dokler je postopek izpodbijanja pred pristojnim sodiščem v teku.

29. Izpodbijanje verodostojnosti javne listine je treba razlikovati od izpodbijanja pravnih poslov (kot so npr., sporazum o delitvi zapuščine, oporoke ali dednopravna pogodba) ali pravnih razmerij (kot so npr. določitev dedičev ter njihovih deležev ali drugih elementov, določenih v pravu, ki se uporablja, za dedovanje) določenih v javni listini. Pravni posli ali pravna razmerja, opredeljeni v javni listini, se izpodbijajo pred pristojnimi sodišči ali organi v skladu z Uredbo in po pravu, ki se uporablja v skladu s poglavjem III. Uredbe. Izpodbijana javna listina glede predmeta izpodbijanja (pravnega posla ali pravnega razmerja) nima nobene dokazne moči v drugi državi članici, dokler je postopek izpodbijanja pred pristojnim sodiščem v teku.

30. Uredba predpisuje uporabo istega sistema, vzpostavljenega za odločbe o dedovanju za izvršitev oziroma razglasitev izvršljivosti javne listine. Posebnosti obstajajo v zvezi z razlogi za izpodbijanje odločbe o zahtevi za razglasitev izvršljivosti javne listine in se nanašajo na to, da je izpodbijanje mogoče le, če je izvršitev javne listine v očitnem nasprotju z javnim redom (*ordre public*) države članice izvršitve

31. Uredba vsebuje avtonomno opredelitev pojma „sodna poravnava“: pomeni poravnavo v dedni zadevi, ki jo je potrdilo sodišče, ali je bila med postopkom sklenjena pred sodiščem. Pri tem določi uporabo sistema, vzpostavljenega za odločbe o dedovanju. Posebnosti obstajajo v zvezi z razlogi za izpodbijanje odločbe o zahtevi za razglasitev izvršljivosti sodne poravnave in se nanašajo na to, da je izpodbijanje mogoče le, če je izvršitev sodne poravnave v očitnem nasprotju z javnim redom (*ordre public*) države članice izvršitve.

32. Če se pri uporabi Uredbe predloži organu dve nezdružljivi javni listini, bi moral organ rešiti vprašanje kateri javni listini (če sploh) bi bilo treba dati prednost ob upoštevanju okoliščin posameznega primera. Če iz teh okoliščin ni razvidno, katera javna listina (če sploh) bi morala imeti prednost, potem o zadevi odločajo pristojna sodišča v skladu z Uredbo, ali, če se to vprašanje pojavi kot predhodno vprašanje med postopkom, sodišče, pred katerim je bil ta postopek sprožen. V primeru nezdružljivosti javne listine in odločbe o dedovanju bi bilo treba upoštevati razloge za nepriznavanje odločbe v skladu z Uredbo. Prav tako je treba upoštevati, da bi to veljalo tudi v primeru nezdružljivosti sodne poravnave in odločitve o dedovanju.

VI. EVROPSKO POTRDILO O DEDOVANJU

33. Uvedba Evropskega potrdila o dedovanju je kvalitativni preboj na področju mednarodnega zasebnega in procesnega prava. Namen uvedbe Potrdila je olajšati pravni položaj dediča, volilnojemnika, izvršitelja oporoke ali skrbnika zapuščine. Lahko ga namreč uporabljajo dediči, volilnojemniki, izvršitelji oporoke ali upravitelji premoženja, ki se morajo v drugi državi članici sklicevati na svoj status ali uveljavljati svoje pravice kot dediči ali volilnojemniki in/ali izvajati svoja pooblastila kot izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine

Evropsko potrdilo o dedovanju ne nadomešča nacionalnih dokumentov, ki jih države članice uporabljajo za podobne namene. Treba je poudariti, da uporaba Potrdila ni obvezna. Če je predloženo Potrdilo, izdano v drugi državi članici, organ, kateremu je predloženo, ne bi smel zahtevati predložitve odločbe o dedovanju, oziroma javnih listin ali sodne poravnave v dednih zadevah.

Treba je preveriti ali gre za vsebinsko protislovje in po potrebi stranko napotiti, da se odločba oziroma Potrdilo popravi. Problematični so torej lahko primeri, v katerih sta odločba o dedovanju in Potrdilo protislovnii, ker Uredba ne predpisuje kateremu izmed dokumentov naj se da prednost, zlasti, ko bi (morebiti) Potrdilo imelo prednost pri uporabi.

34. Potrdilo izdajajo sodišča v smislu Uredbe ali drugi organi oziroma osebe, ki so pristojne za dedovanje (kot so notarji) v državi članici izdajateljici in, katerih pristojnost je določena z določbami Poglavja II. Uredbe. Zato je torej prepuščeno državi članici, da z nacionalno zakonodajo določi organe pristojne za izdajo Potrdila. Pri tem, ni treba, da so to sodišča v smislu določb člena 3 odstavka 2 Uredbe (glej *supra ad 7.*).

Evropsko potrdilo o dedovanju se lahko izda, ko je zapuščinski postopek v teku ali po njegovem zaključku.

35. Kot pooblaščen osebe, ki lahko zahtevajo izdajo Evropskega potrdila o dedovanju, so v Uredbi navedeni: dediči, volilnojemniki, izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine, ki se morajo v drugi državi članici sklicevati na svoj status, ali uveljavljati svoje pravice kot dediči ali volilnojemniki in/ali svoja pooblastila kot izvršitelji oporoke ali upravitelji premoženja. Odprto ostaja vprašanje, ali bi upniki zapuščine pripadali krogu oseb, ki so upravičene zahtevati izdajo Potrdila, z namenom dokazovanja svojega položaja in uveljavljanja svojih pravic. Zbrani podatki v okviru empirične raziskave so pokazali, da do zdaj na Hrvaškem in v Sloveniji ni zabeležen primer, ko bi upnik zapuščine zahteval izdajo Potrdila. V skladu s točko 45 Preambule Uredbe le-ta ne bi smela preprečevati upnikom nadaljnjih korakov, ki so dopuščeni z nacionalnim pravom, v skladu z ustreznimi instrumenti EU, da bi zaščitili svoje pravice. Treba bi bilo razmisliti o širitvi kroga oseb, ki so upravičene zahtevati izdajo Potrdila, tudi na upnike zapuščine, če bi za to imeli pravni interes.

36. Uredba predpisuje vsebino zahteve za izdajo Potrdila. Kot vloga za izdajo Potrdila se lahko uporablja obrazec, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014. Ker je predpisana vsebina vloge za izdajo Potrdila kompleksna, kot tudi sam obrazec, je lahko v praksi njegovo izpolnjevanje s strani uporabnika problematično, na kar kažejo tudi podatki, zbrani med empirično raziskavo. Morali bi vnaprej (*pro futuro*) razmišljati v smeri poenostavitve obrazca zahtevka za izdajo Potrdila.

37. Uredba predpisuje ravnanje in pooblastila pristojnega organa za izdajo Evropskega potrdila o dedovanju, potem ko prejme prošnjo za njegovo izdajo. Organ izdajatelj po prejemu zahteve preveri podatke, izjave, listine in druga dokazila, ki jih predloži vlagatelj zahteve in pri tem po uradni dolžnosti opravi poizvedbe, če je to določeno z njegovim (nacionalnim) pravom, ali pozove vlagatelja zahteve, naj predloži vsa dodatna dokazila, ki se mu zdijo potrebna. Hrvaški Zakon o izvajanju Uredbe o dedovanju določa, da se obveščanjem in pozivanjem strank z javno objavo smiselno uporabljajo določbe Zakona o dedovanju, ki se nanašajo na pozivanje prek oglasa, in rok za prijavo na sodišče, ali pri notarju pa je dva meseca od objave oglasa v Uradnem listu. Prav to pozivanje in obveščanje strank z oglaševanjem v Uradnem listu v praksi bi lahko bilo problematično. Prav tako, tudi podatki, zbrani v empirični raziskavi, kažejo na odprta vprašanja glede tega, ali je treba opraviti zaslišanje v zvezi s vlogo za izdajo Potrdila, pa tudi v zvezi z vprašanjem vročitve poziva na zaslišanje.

Organ izdajatelj po prejemu zahteve preveri podatke, izjave, listine in druga dokazila, ki jih predloži vlagatelj zahteve in pri tem po uradni dolžnosti opravi poizvedbe, če je to določeno z

njegovim (nacionalnim) pravom, ali pozove vlagatelja zahteve, naj predloži vsa dodatna dokazila, ki se mu zdijo potrebna. Organ izdajatelj Evropskega potrdila o dedovanju sprejme vse potrebne ukrepe, da upravičence obvesti o zahtevi za izdajanje Potrdila in da možnost drugim morebitnim upravičencem, da uveljavljajo svoje pravice. Kadar je to potrebno za ugotovitev elementov, ki jih je treba potrditi, zasliši vse udeležene osebe in vse izvršitelje ali upravitelje zapuščine.

38. Organ izdajatelj izda Evropsko potrdilo o dedovanju brez odlašanja in uporabi obrazec Potrdila, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014. Pravni praktiki, ki so sodelovali v empirični raziskavi, ocenjujejo, da je obrazec Evropskega potrdila o dedovanju zelo kompleksen. Poleg tega se je praksa ustalila v izdajanju celotnih obrazcev, čeprav posamezni deli obrazca v zadevnem primeru niso pomembni. Hrvaški organi prav tako zahtevajo prevod Potrdila, kar se nanaša na prevajanje celotnega obrazca na katerem je Potrdilo izdano, čeprav posamezni njegovi deli niso izpolnjeni. Podobne izkušnje so s prevodom obrazca v Sloveniji, Vse to vpliva na stroške prevajanja vsebine Potrdila (hrvaški in slovenski organi praviloma vztrajajo pri prevodu).

Glede na to, da je namen Uredbe in Potrdila olajšanje uveljavljanja pravic uporabnikov, bi bilo treba razmisliti ali je nujno treba izdati Potrdilo na celotnem obrazcu, čeprav posamezni deli v zadevnem primeru niso pomembni. Če je treba predložiti Potrdilo, izdano v drugi državi članici, se moramo vprašati, ali je treba vztrajati na prevajanju celotnega obrazca Potrdila ali je dovolj prevesti samo dele obrazca, ki so izpolnjeni, oziroma pomembni. Oziroma je treba prevesti samo vsebino obrazca, ki ga pristojni organ izpolni v nacionalnem jeziku, saj je obrazec enoten in na voljo v jezikih vseh držav članic. V posameznih obmejnih območjih, kjer poznajo jezik, mogoče sploh ni potrebe po prevajanju vsebine Potrdila.

39. Evropsko potrdilo o dedovanju učinkuje v vseh državah članicah, ne da bi bil za to potreben kakšen poseben postopek. Zlasti se ne zahteva uradna potrditev ali kakršna koli druga formalnost v zvezi s sprejetjem učinkov Potrdila v drugih državah članicah. Poleg tega ni dovoljena kontrola Evropskega potrdila o dedovanju z vidika javnega reda (*ordre public*), ali pristojnosti organa izdajatelja ali njene skladnosti z določbami Uredbe o vsebini Potrdila v državi članici, v kateri se Potrdilo uporablja (državi članici njegovega „sprejemanja“).

V kontekstu učinka Potrdila so posebej zaskrbljujoče situacije t. i. nepopolnih Potrdil, kot jih imenujejo v praksi. Gre za Potrdila izdana v drugi državi članici (predvsem v Nemčiji), kjer navajajo, da se deduje „vso premoženje zapustnika“. Posebej problematična je okoliščina,

da nepremičnina ni opisana na način, kot to zahteva *lex fori*. V okviru izvedene empirične raziskave so se pojavili različni postopki pravnih praktikov v primeru takšnih nepopolnih Potrdil. Nekateri zagovarjajo, da bi naj takšna Potrdila bila osnova za ustrezen vpis v zemljiško knjigo, če bi se nepremičnina lahko identificirati na podlagi (dodatno) dostavljene listine (na primer izpisa iz zemljiške knjige). Drugi so mnenja, da bi bilo treba, kot dodatek k Potrdilu, sestaviti zapisnik notarja z natančnim opisom nepremičnine in drugimi podatki. Nekateri trdijo, da bi takšen zapisnik bil potreben vedno, ko se predloži Potrdilo, saj „povezuje Potrdilo z ustreznim vpisom“.

Z upoštevanjem posebnih ciljev Uredbe in olajšanjem položaja uporabnikov ter v izogib nepotrebnim stroškom, bi se bilo treba nagibati k razumevanju, da je Potrdilo (zadostna) osnova za ustrezen vpis v zemljiško knjigo, seveda pod pogojem, da se nepremičnina lahko identificira na podlagi (dodatno) predložene listine (na primer izpisa iz zemljiške knjige). V tem primeru ni potrebe vztrajati na zapisniku notarja, da potrdi dejstva. Treba je omeniti, da mora pristojni organ, ki izda Potrdilo v skladu z Uredbo, upoštevati zahteve, ki jih predpisuje pravo države članice, kjer se nahaja ustrezen zapisnik in s tem v zvezi predložiti tudi opis nepremičnine ter pozvati organe držav članic, da ravnajo v skladu z določbami Uredbe.

40. Izvirnik Evropskega potrdila o dedovanju ostane pri organu izdajatelju. Organ izda prosilcu in katerikoli drugi osebi, ki dokaže pravni interes, eno ali več overjenih kopij Potrdila in hrani seznam oseb, ki jim je izdana overjena kopija Potrdila.

41. Poudariti je treba, da so overjene kopije Evropskega potrdila o dedovanju veljavne za omejeno obdobje šestih mesecev, kar je navedeno v vsaki overjeni kopiji z določitvijo datuma poteka veljavnosti. Hrvaški Zakon o izvajanju Uredbe izrecno določa, da šestmesečno obdobje veljavnosti potrdila velja od trenutka izdaje Potrdila. V izjemnih in ustrezno utemeljenih primerih lahko organ izdaje izjemoma določi daljše obdobje veljavnosti overjene kopije Potrdila, vendar hrvaški praktiki do zdaj takšnega primera niso zasledili. Ko se to obdobje izteče, mora vsaka oseba, ki ima overjeno kopijo Potrdila, zaprositi pri organu izdajatelju za podaljšanje obdobja veljavnosti overjene kopije ali zaprositi za novo overjeno kopijo, da bi lahko še naprej uporabljala Potrdilo za predpisane namene. Poudariti je treba, da hrvaški pravni praktiki, ki so sodelovali v raziskavi, nimajo izkušenj s podaljšanjem veljavnosti ali izdajo nove kopije Potrdila v primeru poteka obdobja veljavnosti predhodno izdanega Potrdila, prav tako niso seznanjeni s stroški ene ali druge možnosti, oziroma stroški niso omenjeni v *lex fori*.

V izjemnih upravičenih primerih se lahko organ izdajatelj odloči za odstopanje in podaljša obdobje veljavnosti Potrdila. V hrvaških predpisih bi se bilo treba, *pro futuro*, opredeliti ali za podaljšanje veljavnosti ali pa izdajo nove kopije Potrdila, in sicer v primeru izteka obdobja veljavnosti predhodno izdanega Potrdila, in določiti s tem nastale stroške.

Slovenski zakon o dedovanju ne vsebuje posebne določbe o veljavnosti potrdila oziroma overjenih kopij. Udeleženci slovenske raziskave, predvsem sodniki, so se že srečali s primeri podaljšanja. Rezultati raziskave kažejo, da ni dovolj jasno opredeljeno kako ravnati v primeru, ko stranka zahteva podaljšanje. Najpogosteje so pristojni organi izdali novo Potrdilo. Bilo bi koristno, da se v slovenski zakonodaji določi postopek, kako naj pristojni organi ravnajo v zvezi z podaljšanjem veljavnosti overjenih kopij Potrdila, oziroma izdajo novih overjenih kopij.

42. Uredba vsebuje določbe o popravku, spremembi ali preklicu Evropskega potrdila o dedovanju. Organ izdajatelj, na zahtevo vsake osebe, ki izkaže upravičeni interes, ali po uradni dolžnosti popravi Potrdilo, če vsebuje administrativne napake („*clerical error*“), kot so očitne pisne napake (priimki strank, datum ali identifikacijska številka). Poleg tega organ izdaje na zahtevo katere koli osebe, ki dokaže pravni interes ali, če je to mogoče po nacionalni zakonodaji (*lex fori*), po uradni dolžnosti popravi, spremeni ali odpokliče Potrdilo, če se ugotovi, da Potrdilo, ali posamezni elementi v njem niso točni („*are not accurate*“) (kot v primeru novih dedičev ali oporoke). Če je bilo Potrdilo popravljeno, spremenjeno ali preklicano, mora organ, ki je izdal Potrdilo, obvestiti osebe, ki so jim bile izdane overjene kopije, da bi se izognili nezakoniti uporabi takšnih kopij.

Uredba št. 650/2012 o dedovanju določa pravna sredstva zoper odločbo organa izdaje v postopku popravka, spremembe ali preklica Evropskega potrdila o dedovanju. Odločbe, ki jih organ izdajatelj sprejme v postopku popravka, spremembe ali preklica, lahko izpodbija oseba, ki dokaže pravni interes. Medtem, ko poteka pravno sredstvo za izpodbijanje odločbe o popravku, spremembi ali preklicu Potrdila lahko organ izdajatelj na zahtevo osebe, ki izkaže upravičeni interes, začasno odloži učinke Potrdila.

O začasni odložitvi učinkov Potrdila, organ izdajatelj, ali, odvisno od primera, pravosodni organ nemudoma obvesti vse osebe, ki so jim bile izdane overjene kopije Potrdila. V času, ko so učinki Potrdila odloženi, se ne smejo izdajati nobene nove overjene kopije.

VII. SODELOVANJE IN IZMENJAVA PODATKOV

43. Treba je spodbujati sodelovanje in izmenjavo podatkov med pravnimi praktiki v sklopu Uredbe, predvsem partnerjev na projektu, Hrvaške ter Slovenije. Treba je omeniti, da so posamezni praktiki v okviru empirične raziskave podali tudi primere uspešnega sodelovanja s kolegi iz drugih držav članic.

Zagotovo je treba razmisliti o vzpostavitvi posebnega registra na ravni EU, kjer bi vpisali začetek zapuščinskega postopka, pomembne okoliščine glede na potek postopka, zahtevke, izdajo in druge okoliščine (popravek, sprememba ali preklic, začasna ustavitev učinka) v zvezi z Evropskim potrdilom o dedovanju. Dostop do registra bi imeli organi držav članic, ki so pristojni za ravnanje v skladu z Uredbo. Neodvisno od vzpostavitve registra na ravni EU (dokler se cilj ne doseže), bi bilo treba razmisliti tudi o vzpostavitvi podobnega registra glede partnerskih držav projekta, Hrvaške in Slovenije.

VIII. IZOBRAŽEVANJE

44. Empirična raziskava, ki je bila izvedena v okviru projekta CISUR, kaže, da pravni praktiki ocenjujejo, da je raven znanja o vsebini in uporabi Uredbe zadevnih deležnikov nizka. Treba je dodati tudi pomanjkljivo znanje prebivalcev o obstoju in možnostih, ki jih predpisuje Uredba.

Treba je organizirati ustrezne oblike izobraževanja tako za skupino notarjev, sodnikov in odvetnikov ter za druge deležnike (pravnike v bankah, pokojninskem zavarovanju ...). Z ustreznimi gradivi bi bilo treba informirati tudi prebivalce o možnostih, ki jih predpisuje Uredba, posebej o razpolaganju za primer smrti in izbiri prava, ki se naj uporablja.